

DAN DEDIU

Concert pentru violoncel și orchestră
Cello Concerto

Op. 167

Redactor: Benedicla Pavel

Design copertă, tehnoredactare și DTP: Mirel Mihălăchescu

Imagine copertă: *Melencolia I (1514), Albrecht Dürer*; sursă: metmuseum.org; imagine OA (domeniul public)

DEDIU, DAN

Concert pentru violoncel și orchestră / Cello Concerto, Op. 167

Editura Universității Naționale de Muzică București, 2021

ISMN 979-0-707661-28-4

FONDUL DE DEZVOLTARE INSTITUȚIONALĂ: CNFIS-FDI-2021-0171

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE MUZICĂ DIN BUCUREȘTI

Domeniul vizat: 6. Dezvoltarea capacității instituționale pentru cercetare în universități

TITLU PROIECT: *CONSTRUCȚII MUZICALE ALE NAȚIONALISMULUI.*

Efecte ale ideologiei naționaliste asupra educației și culturii muzicale în România comunistă

Perioada de desfășurare a proiectului: 17 mai - 17 decembrie 2021

© 2021 Editura UNMB

Str. Știrbei Vodă nr. 33, 010102 București, România

Email: edituraunmb@unmb.ro

www.unmb.ro | www.edituraunmb.ro

DAN DEDIU

Concert pentru violoncel și orchestră
Cello Concerto

Op. 167

Concert pentru violoncel și orchestră (2019)

SCURTĂ PREZENTARE

Cele patru părți ale *Concertului pentru violoncel și orchestră* realizează o călătorie muzicală diversă și surprinzătoare, în care solistul este supus mai multor probe, ca într-un ritual inițiativ amintind de *Flautul fermecat* al lui Mozart: 1. proba apei, a eroismului și a virtuozității; 2. proba aerului, a meditației solitare și a imersiunii în amintire; 3. proba focului, a dansului și a pasiunii. Purtând câte un nume emblematic, cele patru părți ale concertului (1. *Vigor*, 2. *Shrapnel-Melodies*, 3. *Secret Requiem*, 4. *Romanian Pulp Dances*) conjură diferite forțe insonore pe care le exprimă muzical prin intermediul unor „rune” tematice (runa Vigor și runa Portal), a unor teme (tema de romanță, tema coralului de patru corni), a unor personaje tematico-ritmice (spiridușul, demonul, câinele și Făt-Frumos) și a multor „întâmplări” sonore ce pur și simplu își fac loc și își cer dreptul la existență. La fel ca în viață, în acest concert totul este deschis interpretării. Solistul, ca și orchestra, are libertatea de a găsi rostul muzicii după cum îi este felul. În acest sens, pot spune că am scris o muzică ce se întoarce după interpret, asemenea florilor numite Floarea Soarelui, care se întorc după soare. Lucrarea a fost o comandă a Filarmonicii Altenburg-Gera și a fost prezentată în primă audiție în data de 22 octombrie 2019 la Gera (Germania), solist fiind Mircea Marian, iar dirijor Lutz Rademacher. (Dan Dediu)

Cello Concerto (2019)

SHORT INTRODUCTION

The four movements of the *Concerto for Cello and Orchestra* undertake a varied and surprising musical journey, in which the cello is subjected to several trials, as if undergoing a ritual of initiation reminiscent of Mozart's *Enchanted Flute*: 1. trial by water – heroism and virtuosity; 2. trial by air – solitary meditation and immersion in memory; 3. trial by fire – dance and passion. The emblematically-titled four parts of the concert (1. *Vigour*, 2. *Shrapnel-Melodies*, 3. *Secret Requiem*, 4. *Romanian Pulp Dances*) conjure up various acoustic forces, which are expressed musically by means of thematic “runes” (the Vigour Rune and Portal Rune), themes (a ballad theme, a four-horn chorale theme), thematic-rhythmic characters (a sprite, a demon, a dog, Prince Charming), and multiple sound “stories”, which burst in, asserting their right to exist. The same as in life, in the concerto everything is open to interpretation. Orchestra and cello are each free to find their own meanings to the music, as if it were their own. In this respect, I can say that I wrote music that turns to face the performer, the same as a sunflower turning to face the sun. The work was commissioned by the Altenburg-Gera Philharmonic and premiered on October 22, 2019 in Gera (Germany), with Mircea Marian on cello and Lutz Rademacher conducting. (Dan Dediu)

PREZENTARE NARATIVĂ

Partea I: *Vigour*

O introducere trepidantă, torențială a întregii orchestre prezintă o „rună” motivică centrală (Runa *Vigor*, prescurtată RV), constituită pe patru sunete ale unui arpeggiu descendent, prezentată în original și inversare și comentată de un contur rapid și vehement al coardelor. Violoncelul solist apare ca un surfer pe un val imens, cu aceeași RV și cu un pasaj de virtuozitate deopotrivă hotărât și locvace. O nouă vultură a introducerii prelucrează elementele deja expuse, constituind un nou val, pe creasta căruia solistul ne atrage atenția, de astă dată, printr-un pasaj bruitist, cu urlete sinistre ce se transformă treptat într-un acompaniament dansant pentru o temă melodic-diatonică în ritm aksak (prescurtat DA), expusă de două clarinete în secunde. Acest dans cu iz folcloric românesc este alternat cu o serie de gesturi acordice contraparalele la coarde, ce sună asemenea unui motor de motocicletă ce accelerează sau frânează. Dezvoltarea se deschide cu un portal apăsător, prezentând o altă „rună” tematică de cinci sunete (Runa *Portal*, prescurtată RP), ce alternează cu RV, într-o structură ce pare extrasă din timpul real și plasată într-un timp sacru imaginar, un timp al piramidelor și al poruncilor divine. Violoncelul solist ne readuce în vârtoarea devenirii prin pasaje rapide, dezorientate, apoi zbătându-se împreună cu câțiva acoliți din orchestră să răzbată prin fanta îngustă lăsată de cele două „rune tematice”, care parcă se îngustează și mai amenințător. Ajunge, în cele din urmă, la liman. O *cadenză* în care apar mai multe personaje sonore imaginare – un demon, un spiriduș, un câine, un tenor înflăcărat – încununează presiunea de dinainte, dar și prefațează reluarea RV ca împlinire a reflecției solistice.

NARRATIVE PRESENTATION

First Movement: *Vigour*

A stormy, tumultuous introduction by the orchestra as a whole introduces the main motivic *Vigour Rune* (VR), built on the four notes of a descending arpeggio, presented both forwards and backwards, along with a rapid, vehement outline of the string instruments. The solo cello arrives like a surfer riding a huge wave, expositing the same VR, and is followed by a passage of virtuosity that is both energetic and garrulous. A fresh introductory volute processes the elements already expositing, forming a new wave, to the comb of which the soloist draws our attention, this time by means of a passage of noise punctuated by sinister cries that gradually merge into the rhythm of an Aksak Dance (AD) accompaniment that adopts a diatonic-melodic theme presented by two clarinets. The dance, redolent of Romanian folk music, alternates with a series of convergent and divergent chordal gestures that sound like a motorcycle engine revving up and down. The beginning of the development is marked by an oppressive portal, the Portal Rune (PR), which presents another thematic “rune” of five tones. PR alternates with RV in a structure seemingly wrested from real time and transplanted into an imaginary sacral time, a time of pyramids and divine commands. The cello returns us to the vortex of becoming by means of rapid, disoriented figures, then strains to squeeze itself into the narrow slot of the two “thematic runes”, which now seem to narrow even more menacingly. The other shore is finally reached. A *cadenza* in which several imaginary musical characters emerge – a demon, a ghost, a dog, a flamboyant tenor – brings to a head the pressure hitherto, but also prefaces the resumption of VR as fulfilment of reflectiveness on the part of the solo cello.

Partea a II-a: *Shrapnel-Melodies*

Un coral de patru corni, de asemenea apodictic și poruncitor, anticipat în *cadenza* precedentă, încununează agitația finalului părții întâi, alternat cu fâșii de gesturi acordice contraparalele la coarde. Bucăți melodice disparate sunt înfățișate solistic, pe rând, la flautul piccolo, la cele două trompete cu surdină, la flaut și la clarinet, secundate ca o umbră de violoncelul solist, care coboară în adânc, îngândurat și singur. E ca și când ar fi explodat o bombă plină cu frânturi melodice ce se răspândesc în toate părțile, precum șrapnelele. RP răsună din depărtare la timpani. Din nimic se înfiripă, ca dintr-un vis, purtată de armoniile tremolate ale coardelor, o speranță de zbor, o viziune scurtă a unui viitor posibil. Momentul durează câteva secunde, fiind întrerupt de o concluzie a coralului de corni, de o alunecare în unison tremolat a coardelor și o chemare a trombonului solist, ce parcă suspină din depărtare cu sunetele augmentate ale RP.

Partea a III-a: *Secret Requiem*

Un solilocviu al violoncelului transformă RV din semnal în incipitul unei melodii de romanță funebră (prescurtată RoF), constituind tema principală a concertului, o melodie enigmatică, intimă și răvășitor de tristă, ce se dezvoltă tenace printre icnete, gemete, suspine și dezorientări. Reveria solistului este întreruptă brusc de „lătratul” în clustere al alamei, apoi orchestra aduce, în trei valuri suitoare, o lume sonoră sclipitoare ce se revarsă apoi într-o nouă cadență a solistului, în care personajele din prima parte – tenorul înflăcărat, câinele și spiridușul – dialoghează până sunt absorbiți în nori, asemenea unor năluci prelungi. Se deschide în acest moment o ușă a memoriei și se intră într-un spațiu tonal evocator, ca într-un cavou secret al minții sau ca într-un cotlon de suflet de care numai noi înșine știm, iar tema RoF plutește undeva între vis și realitate. „Câinele”-simbol însă veghează și rupe vraja, iar orchestra reia urcarea, opintindu-se în câteva memorări ale RP și ale începutului RoF. O scurtă cadență a solistului conduce din nou la deschiderea unei uși magice, realizând o imersiune în aceeași lume a amintirii tânguitoare de romanță. De această dată, se iese din această stare prin apariția coralului de patru corni, același care apăruse la debutul părții a doua.

Second Movement: *Shrapnel Melodies*

A chorale for four horns, likewise apodictic and commanding, hinted at in the previous *cadenza*, crowns the tumult of the finale of the First Movement and alternates with chordal phrases from the strings. The various melodic phrases are given solo presentations by piccolo, two muted trumpets, flute, and clarinet, to the shadow accompaniment of a commentary on the cello, which descends into profound thoughtfulness and solitude. It is like a bomb exploding, with snatches of melody spraying everywhere like fragments of shrapnel. From a distance, PR calls out to the timpani. As if from nowhere, out of a dream, borne along on the tremolo harmonies of the strings, a hope of escape glimmers, a fleeting vision of a possible future. The interlude lasts a few moments, before being broken off by the closure of the four-horn chorale, a unison of the strings and a call of the solo trombone, which seems to sigh in the distance with the augmented sounds of the PR.

Third Movement: *Secret Requiem*

A cello soliloquy transforms the VR from signal to the opening of a funeral ballad melody (FB), which forms the main theme of the concerto, an enigmatic, intimate, harrowingly sad melody that stubbornly develops amid croaks, groans, sighs, bewilderment. The cello's reverie is suddenly interrupted by clustered "barking" from the brass section, after which the orchestra, in three rising waves, ushers in a sparkling world of sound that then overflows into a new cello *cadenza*, in which the characters of the first part – the passionate tenor, the dog, the sprite – engage in a dialogue until they are drawn up into the clouds like tapering ghosts. A door of memory now opens and we enter an evocative soundscape, which is like a crypt of the mind or a hidden corner of the soul known only to us, while the FB theme hovers between dream and reality. But the "dog" symbol is still awake and breaks the spell, the orchestra resumes its ascent, using recollections of PR and the beginning of FB as footholds. A brief cello cadence leads once more to the opening of a magic door, bringing about an immersion in the same ballad theme's world of aching memory. This time, the mood is broken by the arrival of a chorale of four horns, the same as those that appeared at the beginning of the Second Movement.

Începe de aici o urcare spre zenit și culminație, în care solistul și orchestra merg cot la cot, ajutându-se reciproc în construcția unui cortegiu funebru răscolitor și implacabil, răbufnind în scandarea disperată a temei RoF, ce strivește totul în jurul ei. Violoncelul, rămas singur în fața monstruoziității, ca un șoricel neajutorat, îngaimă câteva sunete. Nici el nu crede în ce face... Se întrerupe mereu și reîncepe, poate doar-doar s-ar încheia ceva... Prinde curaj, își aduce aminte de câteva gesturi, le repetă, le accelerează... și găsește o ieșire!

Partea a IV-a: *Romanian Pulp Dances*

Orchestra preia ideea notei repetate de la solist și îi oferă spațiu de desfășurare. Începe primul dans, reluând dansul aksak (DA) din prima parte, înfățișat mai întâi de solist, apoi de toată orchestra, peste care se suprapune atotprezenta RV. Un pasaj de tranziție readuce atmosfera strălucitoare, diatonică din partea a treia, care „explodează” într-un nou dans în stil tradițional românesc, amintind de „jocul cu bâta” al lui Bartók, din cele *Șase dansuri românești*. De această dată, solistul își asigură colaborarea câtorva prieteni din orchestră, cu care încropește un moment de muzică folclorică tradițională: clarinetul, flautul, oboiul și fagotul. Pasajul este resimțit ca o escapadă nebunească, o aventură interzisă și o plăcere secretă, căci se întrerupe brusc, iar pauzele generale care urmează semnifică o stupefacție și o dezorientare existențială profundă, de genul: „Ce-am făcut? Unde sunt? E-adevărat oare?” Totul de reia de la început, căci nu se poate găsi o altă ieșire. Siguranța există doar în trecut, și apelăm la ea când nu mai știm ce să facem. E un moment dramatic, în care și violoncelul solist se „reorientează”, aliindu-se cu „frații” săi cordari, cântând în unison cu aceștia volutele rapide și vehemente ale figurilor cățărătoare ce însoțesc omniprezenta RV. Totul conduce la revenirea culminației marșului funebru cu care s-a încheiat partea a treia, ca într-un *déjà-vu* macabru și suprarealist, din care solistul strivit iarăși trebuie să iasă cu dibăcie. Desigur, o face din nou, ajungând la dansul aksak (DA), prin care, străbătând un coridor al urltelor, ajunge la un alt dans „moale”, de data asta ternar și îndrăcit (asemănător cu *rustemul oltenesc*).

Hence begins an ascent to the zenith and climax, in which cello and orchestra walk side by side, helping each other to construct a harrowing and implacable funeral march, which bursts into a desperate chant of the FB theme, sweeping all before it. Alone in the face of this monstrosity, like a helpless mouse, the cello mumbles a few notes. Not even the cello believes in what it is doing any more... It is constantly interrupted and starts all over again, in the vain hope that something might come together... It gains courage, remembers a few phrases, repeats them, speeds them up... and finds the way out!

Fourth Movement: *Romanian Pulp Dances*

From the cello, the orchestra takes up the idea of the repeated note and gives it the room to unfold. The first dance begins, repeating the Aksak Dance (AD) of the first movement, performed first by the cello, then by the whole orchestra, over which is layered the omnipresent VR. A bridge passage reintroduces the glittering diatonic atmosphere of the Third Movement, which “explodes” into a new dance in the traditional Romanian style, reminiscent of Bartók’s “Stick Dance” in the *Six Romanian Dances*. The cello now works together with a number of friends in the orchestra, with whom it puts together an interlude of traditional folk music: clarinet, flute, oboe, and bassoon. The passage feels like a madcap adventure, a forbidden escapade, a secret pleasure, since it abruptly breaks off, and the universal pauses that ensue signify stupefaction, deep existential confusion, as if to say: “What have I done? Where am I? Can it be true?” Everything starts all over again, since no other way out can be found. Safety exists only in the past, and we call upon it only when we no longer know what to do. There is a dramatic moment when the cello finds its bearings once more, rejoining its fellow string instruments, and with them plays in unison rapid, vehement volutes of the climbing figures that accompany the omnipresent VR. Everything leads to the return of the climax of the funeral march that concluded the Third Movement, like a macabre, surrealistic *déjà-vu*, from which the crushed cello once more must deftly escape. Naturally, it does it again, arriving at an Aksak Dance, via which it goes down a corridor of screams, reaches another “pulp” dance, this time ternary and furious (rather like an Oltenian *Rustem*).

Temperatura dansantă crește trepidant, fiind întreruptă de coralul celor patru corni, acționând ca o instanță aproape sacră, din alt univers. E ca și cum s-ar auzi o voce de sus, din tărnie, spunând tunător și răzbunător: „Treziți-vă!” Revine finalul părții a doua, cu tremolo-ul coardelor scandând RP, apoi solistul, într-un ultim „memento” aduce începutul RoF, ca o părere, ca o urmă a ceva uitat. Dansul îndrăcit se reia, iar solistul încearcă să-i facă față, opunându-i RV. Degeaba. Vârtejul dansului îl înghite și-l ia cu el, fără drept de apel, în adânc. (Dan Dediu)

The temperature of the dance rises frenetically, before being interrupted by the chorale of four horns, which acts as almost a sacral tribunal, from a different world. It is as if a voice is heard from above, from the firmament, thundering vengefully: “Awaken!” The finale of the Second Movement returns, with the tremolo strings chanting the PR, and then the cello, in a final memento, repeats the beginning of the FB, as an opinion, as a trace of something forgotten. The furious dance is struck up once more, and the cello tries to defy it by playing the VR. But in vain. The whirlwind of the dance envelops it and irrevocably bears it off into the depths. (Dan Dediu)

English proof-reading: Alistair Ian Blyth

ORCHESTRA

2 Flauti

2 Oboi

2 Clarinetti in Si bemol

2 Fagotti

Controfagotto

4 Corni in Fa

2 Trombe in Do

3 Tromboni

Timpani

Violoncello solo

11 Violini I

9 Violini II

7 Viole

6 Violoncelli

4 Contrabassi

Concert pentru violoncel și orchestră

Cello Concerto

Op. 167

Dan Dediu
(2019)

I. Vigor

Impetuoso (♩ = c. 120)

The score is arranged in 15 staves. The instruments are: Flute 1, Flute 2, Oboe 1, Oboe 2, Clarinet in B \flat 1, Clarinet in B \flat 2, Bassoon 1, Bassoon 2, Contrabassoon, Horn in F 1, Horn in F 2, Horn in F 3, Horn in F 4, Trumpet in C 1, Trumpet in C 2, Trombone 1, Trombone 2, Trombone 3, Timpani, Violoncello, Violin I, Violin II, Viola, Cello, and Contrabass. The music is in 4/4 time and marked **Impetuoso** (♩ = c. 120). The score includes various dynamics such as *ff* (fortissimo) and *sfz* (sforzando), and features complex rhythmic patterns and melodic lines for the strings and woodwinds.

A

This page of a musical score, numbered 14, features a section labeled 'A'. The score is arranged for a large orchestra and includes the following instruments and parts:

- Flutes:** Fl. 1 and Fl. 2, both playing melodic lines with *ff* dynamics.
- Oboes:** Ob. 1 and Ob. 2, playing melodic lines with *ff* dynamics.
- Bassoons:** Bsn. 1, Bsn. 2, and C. Bsn., playing sustained notes with *ff* dynamics.
- Horns:** Hn. 1, Hn. 2, Hn. 3, and Hn. 4, playing melodic lines with *ff* dynamics.
- Trumpets:** C Tpt. 1 and C Tpt. 2, playing melodic lines with *ff* dynamics.
- Trombones:** Tbn. 1, Tbn. 2, and Tbn. 3, playing melodic lines with *ff* dynamics.
- Timpani:** Timp., playing a rhythmic pattern with *sfz* dynamics.
- Violins:** Vln. I and Vln. II, playing melodic lines with *ff* dynamics.
- Viola:** Vla., playing a melodic line with *ff* dynamics.
- Cello:** Vc., playing a melodic line with *ff* dynamics.
- Contra Bass:** Cb., playing a melodic line with *ff* dynamics.

The score is written in 4/4 time and includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings (*ff*, *sfz*). The page number '14' is centered at the top, and the section marker 'A' is located above the first staff.

B

This page of a musical score, numbered 15, features rehearsal mark B. It contains staves for various instruments: Flutes (Fl. 1, Fl. 2), Oboes (Ob. 1, Ob. 2), Bassoons (Bsn. 1, Bsn. 2), Contrabassoon (C. Bn.), Horns (Hn. 1-4), Trumpets (C Tpt. 1, C Tpt. 2), Trombones (Tbn. 1-3), Timpani (Timp.), Violins (Vln. I, Vln. II), Viola (Vla.), Violoncello (Vc.), and Contrabass (Cb.). The score includes dynamic markings such as *ff* (fortissimo) and *sfz* (sforzando), and various musical notations including rests, notes, and slurs. The woodwinds and strings play sustained notes, while the brass instruments play chords. The strings play a rhythmic pattern. The score is written in a key with one flat and a 3/4 time signature.